

Володимир ТУХЛЯН

В українському народі обряд весілля до глибини прося-кнутий давніми обрядами, піснями, звичаями та забавами, де кожний присутній виконує почесну роль в цьому дійстві. У кожному регіоні цей обряд має свої відмінності та особливості. Ще з давніх-давен українці надавали великого значення створенню сім'ї. Відповідно до цього зароджувалася справжня народна драма, яка включала ігрові дії, танці, співи та музику.

Знайомство і перші кроки

Найпоширенішими місцями дошлюбного спілкування були вечорниці, забави, під час яких молодь усіляко розважалася. Однак дівчата могли бути присутніми тільки до заходу сонця, оскільки берегли свою невинність, і як символ цього заплітали косу, яка символізує цноту та честь дівчини. Вся громада осуджувала батьків і родичів дівчини, яка дала волю нестримному кохання. Траплялося навіть таке, що дівчат за втрату своєї гідності та цноти били мотуззям, змоченим у соляній ропі. Коли хлопцю сподобалася дівчина, то до батьків молодого засилалися свати. Якщо батьки нареченої були згодні на шлюб, то привітно запрошували сватів до своєї домівки, пригощали та розпитували про молодого і його сім'ю. У випадку незгоди сватів навіть не запрошували до хати. Тому їх засилали зазвичай ввечері, щоб таким чином ніхто не побачив еventуальної відмови. На обзорини йшли в неділю. Дивилися, чи суджена була працююча, чесна, вірна, охайна і привітна дівчина. Туди їхав молодий із своєю родиною. Коли батьки нареченої готові видати свою дочку заміж, то батько щедро відчиняє двері і радо запрошує гостей до хати. Всі сідають за стіл і починають між собою знайомитися. Молоді однією ложкою їдять та з одного стакана п'ють. Саме тут обидві сім'ї домовляються про час і місце проведення весілля. Коли вже всі наситилися і наговорилися; тоді наречений з батьками складають подяку, виходять зі світлиці та їдуть додому.

Другої неділі батьки нареченої, староста і ще хтось із родини їдуть тепер до молодого на збиванки без нареченої. Біля воріт зустрічає їх батько молодого та запрошує всіх до хати. Там вони бесіднують, скільки земель, грошей мають дати своїм дітям, щоб ті могли самостійно урядувати. Коли про все домовлено, староста, сватам розбиває руки і аж тоді всі сідають за стіл обідати.

Після збиванок молодий і молода йшли до священика, який питав їх, чи знають вони молитви, і чи усвідомлюють свою відповідальність перед Богом. Також священик їх питав, з якого вони року і яке прізвище їхніх батьків, після чого за 3 тижні перед вінчанням оголошував оповіді у храмі.

В українському народному весілля вінок відіграє таку ж роль, як в інших народах – «фата». Говорять, що вінок охороняє молоду від «поганого ока». Плели його із барвінку,

який символізував тривале та міцне кохання. Молодій вила вінок мама, і в цьому вінку, який сплела матуся, молода брала шлюб у церкві, тобто вінчалася, а ті, які сплели свахи, молода з дружками одягала, коли запрошувала гостей на весілля.

Просили Вас тато і мама...

Важливий елемент весілля – запрошення гостей. У су-проводі дружок і дружбів матері молодої і молодого виряджали своїх дітей на запросини. Молода у національному вбранні, прикрашена квітками та стрічками, обходила хати своїх родичів, знайомих, сусідів промовляючи: «Просили Вас тато і мама, і я Вас прошу прийти на весілля». Після запросин гостей на весілля молода з дружками поверталася до свого дому і починала готуватися до весілля. Одним із найважливіших таких приготувань був дівич-вечір, який символізував кінець дівування. На ньому могли бути присутніми тільки неодружені особи. Молодій в цей вечір розплітали косу, яка символізувала її честь, виготовляли свічки та обмінювалися подарунками. На завершення цього вечора було посаджено молодих разом – за один стіл. Після того у молодого дома збиралася родина. Він мав переважно непарну кількість людей, щоб парою стала наречена. Старостів перев'язували рушниками, а свахи несли хліб. Щоб життя сина було щасливим – мати обсипала його зерном і в дорогу благословляла.

А в домі нареченої гості з нетерпінням чекали нареченого зі старостами. Вони бігали по дворі, робили барикади, щоб свати не могли зайти до хати. Коли молодий і гості прийшли, то першим чином домовилися про викуп молодої. Аж після цього молодий, долаючи своєрідні перешкоди, міг побачити свою наречену. Після всіх тих веселих забав присутні разом, під звуки музиків, йшли до храму вінчатися.

Весілля

Після вінчання у храмі мама на порозі зустрічала наре-чених з медом та хлібом. Відтак запрошувала всіх до оселі. Молодята з дружбами та дружками займали почесне місце – під образами. Коли всі гості зайняли свої місця, починали весілля молитвою – «Отче наш». Під час весільного обряду кожен із запрошених відіграє важливу роль. Головна роль належить, безперечно – нареченим, але їх роль неактивна, тому що всі присутні стараються зробити для них цей урочистий день незабутнім. Староста проводить різні цікаві конкурси, гості співають, радіють, дарують подарунки, говорять побажання.

Невід'ємною частиною весілля є частування короваем. Він символізує громадське схвалення цього шлюбу. Пекли його тільки жінки, які добре жили в подружжі. Спочатку коровай підносили батькам, потім молодим, а далі – всім гостям.

Після цього настав ключовий момент весілля – «покривання молодої». Свахи знімали з

молодої вінок і пов'язували їй жіночу хустку: це символізує перехід від стану дівочості до заміжжя. Весілля тривало майже до ран-ку. Люди не відчували ніякої втоми сповідуючи прекрасні звичаї, які линули з глибин української душі.

Останнім часом спостерігаємо, що обряд весілля поступово зникає. Зокрема, дуже скоротили передвесільні елементи його: сватання, оглядини, заручини, дівич-вечір, які тепер просто об'єднують в одне спільне знайомство двох сімей. Не варто відмовлятися від прекрасних і багатих звичаїв, які нам передали наші предки. Водночас, продовжуючи цю велику спадщину, маємо докладати всіх зусиль, щоб весільні обряди не зводилися до святкування в дорогому ресторані, замовленні лімузину чи слуханні фонограмних пісень. Центральним дійством має залишатися те, що відбувається у храмі – святе Таїнство Шлюбу.

Володимир ТУХЛЯН. Українські весільні традиції//СЛОВО № 4 (64) 2015-2016. с.20-21